

ESH Summer School

Brescia, 11–17 września 2004

Europejskie Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego (ESH, *European Society of Hypertension*) już po raz 14 zorganizowało Letnią Szkołę Nadciśnienia Tętniczego. Tegoroczne spotkanie lekarzy i naukowców zajmujących się nadciśnieniem odbyło się 11–17 września w Brescii we Włoszech. Uczestnicy mieli doskonałą okazję wysłuchania wykładów prowadzonych przez największe autorytety w dziedzinie hipertensjologii w Europie. Wykładowcy natomiast nie tylko potwierdzili swoją ogromną wiedzę, ale również okazali się bardzo otwarci i chętnie odpowiadali na pytania, inicjując często niezmiernie interesujące dyskusje. Zaproponowana tematyka wykładów była bardzo zróżnicowana. Pogrupowane tematycznie dotyczyły epidemiologii nadciśnienia, praktycznych aspektów terapii hipotensyjnej, aktualnych wytycznych, ale też, w odróżnieniu od polskiej Letniej Szkoły Nadciśnienia Tętniczego, istotna ich część skupiała się na tematyce badawczo-naukowej, przedstawiając metodykę, najnowsze tendencje i cele prac naukowych z zakresu nadciśnienia.

Pierwszego dnia wykładów Prof. Mancina przedstawił w syntetyczny sposób praktyczne wnioski wynikające z dużych prób klinicznych. W jego wykładzie akronimy powszechnie znanych badań obecne były tylko w dolnych przypisach, a sama treść skupiała się na powiązaniu ich wyników i zastosowaniu ich w konkretnych sytuacjach klinicznych. Zaraz po Prof. Mancini wystąpiła Prof. Cifkova, prezentując swój wykład dotyczący epidemiologii nadciśnienia tętniczego. Bardzo ciekawym pomysłem było przedstawienie w formie dyskusji prowadzonej przez Profesorów Manciego, Paratiego i De Buyzere'a, znaczenia diagnostycznego, rokowniczego i terapeutycznego pomiarów „gabinetowych” i „domowych” ciśnienia w konfrontacji z całodobowym monitorowaniem ciśnienia tętniczego. Tematyka drugiego dnia wykładów obejmowała głównie aspekty epidemiologiczne, począwszy od wykładów Prof. Cusiego i Prof. Mantera przedstawiających intensywnie badany udział czynników genetycznych w etiologii nadciśnienia tętniczego, poprzez zaprezentowanie przez

Prof. Ungera oraz Prof. Volpe'a najnowszych doniesień na temat układu renina-angiotensyna-aldosteron, aż po wykład Prof. Grassiego opisujący udział układu współczulnego w patogenezie nadciśnienia. Za sprawą wykładu Prof. Malliona powrócił temat pomiarów ciśnienia tętniczego, tym razem w postaci europejskich wytycznych, z których każde zostało szczegółowo omówione oraz poparte wnioskami z dużych badań i prób klinicznych. Kolejny dzień wykładów był niezwykle ważny, szczególnie dla praktykujących lekarzy. Prezentowane tego dnia wykłady skupiały się na występowaniu nadciśnienia w poszczególnych grupach chorych i wynikających z tego odmiennościach diagnostyczno-terapeutycznych. Szczegółowo i wnikliwie, a przede wszystkim w sposób bardzo praktyczny i często odwołujący się do konkretnych przypadków klinicznych, Profesorowie Casigila, Erdine, Semplicini i Rappelli omówili kolejno nadciśnienie występujące w starszym wieku, u kobiet, współistniejące z cukrzycą oraz otyłością. Tematem przewodnim następnego dnia wykładów były powikłania sercowo-naczyniowe, z jakimi ma się do czynienia u chorych z nadciśnieniem, możliwości ich oceny i znaczenia rokownicze, jakie mają dla chorego. Tym razem w doborowym towarzystwie wykładowców, oprócz Profesorów Heagerty'ego, De Meya, Laureata, znalazł się również Prof. Agabiti Rosei, będący gospodarzem tegorocznej szkoły nadciśnienia. Kolejny dzień rozpoczął wykład Prof. Taddei na temat patologii śródbłonna w nadciśnieniu. Następnie Prof. Leonetti przedstawił aktualne dane na temat powikłań neurologicznych ze szczególnym uwzględnieniem udaru mózgu w przebiegu nadciśnienia tętniczego, a Prof. Manolis zaprezentował dane dotyczące współistnienia nadciśnienia z chorobą niedokrwienną serca. W kolejnych wystąpieniach Profesorowie Ruilope i Farsang opisali powikłania związane z uszkodzeniem nerek oraz szczególną grupę chorych dializowanych, u których leczenie nadciśnienia często stwarza wiele trudności. Na koniec w swoim drugim wykładzie Prof. Agabiti Rosei po raz kolejny powrócił do wytycznych ESH, przedstawiając wnioski z wielu prób i badań,

których wyniki stały się podstawą w opracowaniu tych wytycznych. Stanowiło to pewnego rodzaju podsumowanie, ukazujące ścisły związek pracy naukowej i badawczej z konkretnymi sytuacjami klinicznymi i przełożenie wyników tych badań na postęp w leczeniu i diagnozowaniu chorób układu krążenia.

Nie sposób wybrać spośród tych wykładów jednego czy choćby dwóch i przedstawić je dokładniej w tym artykule, a na opisanie wszystkich ciekawych nie pozwalają ramy czasopisma. Jednak już samo wyliczenie tematów poszczególnych wystąpień pokazuje, jak szeroki, a jednocześnie różnorodny i starannie dobrany był zakres prezentowanej wiedzy. Integralną częścią wykładów stawały się często wynikające po nich dyskusje, które okazały się niezmiernie cenne z uwagi na chętnie biorących w nich udział znakomitych wykładowców, jak również bardzo interesujące z powodu różnorodności wiedzy, specjalności i doświadczeń samych uczestników.

Organizatorzy zadbali też o urozmaicenie formy samych spotkań i na jedno popołudnie, zamiast wykładów, zaprosili uczestników szkoły do szpitala uniwersyteckiego, gdzie uczestników podzielono na kilkusobowe grupy i zaprezentowano szerokie zaplecze naukowe służące do różnorodnych badań prowadzonych w ośrodku.

Opisując tegoroczną szkołę nadciśnienia, trzeba wspomnieć o gościnności gospodarzy. Bardzo dobra

organizacja pozwoliła, mimo znacznej ilości wykładów i zajęć, znaleźć czas na zwiedzanie miasta i poznanie Brescii, nie tylko jako ośrodka akademickiego, ale również jako miasta o bogatej historii, pełnego zabytków, ale i dobrych restauracji.

Tuż przed opuszczeniem obrad, w ostatni dzień swego pobytu w Brescii Prof. Cifkova, pełniąca aktualnie funkcję sekretarza ESH, zaferowała uczestnikom wpisanie w poczet członków Towarzystwa zwalniającego ich jednocześnie z opłaty za pierwsze dwa lata.

Czternasta Letnia Szkoła Nadciśnienia Tętniczego była niewątpliwie sukcesem zarówno ze strony organizacyjnej, jak i merytorycznej. Zdaniem autora niniejszych słów znakomicie spełniła swoje zadanie. Stała się dla uczestników nie tylko miejscem, gdzie mogli pogłębić swoją wiedzę z zakresu hipertensjologii, ale także znakomitą okazją do spotkania młodych lekarzy, naukowców z niemal wszystkich krajów Europy, konfrontacją ludzi zajmujących się podobnymi problemami w często odmiennych środowiskach, korzystających z różnych metod i znajdujących różne zastosowanie dla uzyskanej wiedzy. Stworzyło to niepowtarzalną okazję do nawiązania kontaktów, pogłębienia zainteresowań oraz wymiany doświadczeń. Fakt ten oraz możliwość spotkania i wysłuchania najwybitniejszych specjalistów w dziedzinie hipertensjologii to głównie zdaniem autora korzyści wynikające z tej cennej inicjatywy ESH, jaką jest Letnia Szkoła.

Lek. med. Artur Radziemski
Klinika Nadciśnienia Tętniczego
AM Poznań
Uczestnik ESH Summer School